

BILANCA ZENEVSKE KONFERENCE ŠTIRIH VELIKIH

Znamenja konca hladne vojne

(OD NASEGA POSEBNEGA DOPISNIKA)

Zeneva, 25. julija. Še v soboto zvečer, ko so objavili deklaracijo ministrskih predsednikov štirih velikih, je reagiral tisk v prvem trenutku nekam medlo, utrujeno. Novinarji so se lotili besedila priporočil in niso našli v njem mnogo razlogov za navdušenje. In ko so iskali elemente sporazuma, so začeli na kompromise, v katerih so iskali, kaj in v čem je kdo postal. Minuti je moral cel dan, da se je vsevedni modri opazovalec velikih dogodkov na izprehodu po zenevskih ulicah med preprostimi ljudmi vrnil v stvarnost in spoznal, kaj se je zgodilo pretekli teden in kaj je prinesel človeštvu.

Rezultat in njegova analiza

Ko so obveščevalci javnosti dan za dnem uporabljali besede »popuščanje napetosti«, »vzdušje zaupanja« in »nove metode pogajanja«, so pozabili, kaj to pravzaprav pomeni, in naposled v njih sploh niso več videli nič novega, ne velikega. Ko so iskali elemente sporazuma in jih odkrivali, so se bolj zanimali za to, po kateri poti in s čigavim popuščanjem so bili doseženi, poglobljali so se v besedila, iskali po njih in prepričani, da vse vidijo in vse vedo, so prezeli glavno, kar je bilo doseženo na tem zgodovinskem zasedanju.

Vsekakor je važno in zelo zanimivo vedeti, v kakšnih razmerah je bil dosežen uspeh, na kakšnem stališču je stala ena ali druga stran in zakaj je popuščala ali zavlačevala pogajanja v tem ali onem momentu, v tem ali onem vprašanju. Analiza je zelo potrebna, če hočemo natančneje presoditi sadove. Analiza je zlasti lahko koristna, če teče vzporedno z dogodki in če pri tem nikoli ne pozabimo na minulost.

Poglejmo besedilo priporočil. V njem so štiri vprašanja, ki so jih obravnavali v šestih dneh. Ta štiri vprašanja so bila na dnevnem redu najrazličnejših sestankov, konferenc in posvetovanj, v vseh mogočih komisijah in podkomisijah, pojavljala so se tudi v notah in spomenicah, s katerimi sta se oba bloka medsebojno bombardirala. Ta štiri vprašanja so povzročala napetost na svetu, okrog teh vprašanj se je bila tudi hladna vojna. Teh vprašanj na konferenci niso uredili. Dejstvo, da je zenevski konzilij diagnosticiral bolna mesta in se sporazumel o metodi zdravljenja, pa je ugodno znamenje, da bo bolni organizem Evrope ozdravel. In ne smemo pozabiti, da se je dolgi seznam problemov, ki so povzročali napetost na svetu, skrčil na dve strani priporočil, kako je treba ta vprašanja urediti. Ta vprašanja, ki so jih prej omenjali skupaj s kilometre dolgim nastevanjem ostalih, so nekoliko tehtali kot največje zločine in jih naprtili na ramena nasprotnika, obdolženega, da je edini in izključni krivec.

Trenja, toda v duhu dobre volje

Zdaj v sklepnih štirih predsednikov vlad o tem ni ne duha ne sluha. Trenja so ostala. V teh štirih vprašanjih so še zmeraj znatna. Nobena stran pa jih ne očitja kot zločin drugi, niti ne razglasa sebe za pravico. Namesto enostranske note — skupno besedilo, ki samo ugotavlja točke nesporazuma in priporoča skupnemu kolegiju, naj jih uredi ali še naprej išče možnosti za njihovo sporazumno ureditev.

Spomnimo se samo berlinske konference. Ministri so imeli drug za drugim samogovore, prav nič pa se niso zanimali za besedilo deklaracije svojega partnerja, oziroma, recimo odkrito, svojega nasprotnika. Nihče ni niti pomislil na to, da bi za las popustil od svojih gledišč, ki so togo postavljena ostala takšna do konca. Berlinsko konferenco sta obe strani izkoristili, kakor vse prejšnje, da bi pokazali, da zadene prava odgovornost druge strani.

Kako bistvena je razlika zdaj! Predvsem so že priprave na konferenco obetale njen uspeh. Celotno vprašanje, zaostrenih med Zahodom in Vzhodom, so po vrsti uredili. Več točk, v katerih je hladna vojna grozila, da se bo spremenila v vročo, so odstranili. Širokemu razumevanju, ki je zahtevalo za Jugoslavijo velike žrtve, je treba pripisati, da je postal Trst kot ognjišče sporov točka sporazumov in sodelovanja. Sklenitev mirovne pogodbe z Avstrijo, ureditev stikov med So-

vjetsko zvezo in Jugoslavijo z obiskom sovjetskih voditeljev v Beogradu, bandunška konferenca in vrsta drugih dogodkov, vse to je ustvarilo mnogo obetajoče vzdušje.

Procedura, kakor je treba

S kolikšno naglico je bil zdaj sprejet dnevni red! O proceduri, ki je bila doslej prva in čisto najtežavnejša ovira, so se ministri sporazumeli že na prvem sestanku. Nihče ni niti verjel, da gre za dnevni red, in prve dni so govorili, da gre za seznam vprašanj. Potem pa se je razvijalo tako hitro, da je bilo težko slediti dogodkom.

Namesto obtožujočih dolgovernih govorov, ki so se začeli z nastevanjem zločinov in končali z obdolžitvami, so predsedniki vlad ugotovili sporne točke in pojasnili svoje mnenje, niso se ga pa držali kakor utopljenec bilke. Ko so zagovarjali svoje gledišče, so našli v pojasnitvah svojih partnerjev dobre strani, jih sprejemali ali upoštevali, toda nikoli jih niso grobo odklanjali, marveč so obljubljali, da bodo o njih razmišljali.

Morda je začetek sestanka v svoje uvodni svečanosti, ko so široko nasmejani med trepljanjem po rami izmenjali ljubezivne besede, kazal na idilično vzdušje, ki bi zamenjalo sporazume in s čipkastim zavosom zakrilo praznoto sestankov. Na srečo se to ni zgodilo. Po prisrčnih pozdravih so se lotili resnega dela. Kakor vsaka razprava med ljudmi, ki imajo o vsem svoje mnenje, je tudi ta udeležence čisto zapletla v trenja, ni pa povzročila prepira in prepada med njimi, marveč nasprotno: čeprav so razlike v nazorih ostale, so se trenja zmanjšala.

Morda je začetek sestanka v svoje uvodni svečanosti, ko so široko nasmejani med trepljanjem po rami izmenjali ljubezivne besede, kazal na idilično vzdušje, ki bi zamenjalo sporazume in s čipkastim zavosom zakrilo praznoto sestankov. Na srečo se to ni zgodilo. Po prisrčnih pozdravih so se lotili resnega dela. Kakor vsaka razprava med ljudmi, ki imajo o vsem svoje mnenje, je tudi ta udeležence čisto zapletla v trenja, ni pa povzročila prepira in prepada med njimi, marveč nasprotno: čeprav so razlike v nazorih ostale, so se trenja zmanjšala.

Anatema hladne vojne

Nekateri vidijo v tem elemente hladne vojne, ki se po njihovem mnenju še zmeraj bije v spremenjenih razmerah. Eni očitajo Molotovu, da je onemogočil večje uspehe, ko je na mi-

nistrski ravni uveljavljal svojo preizkušeno taktiko hladne vojne. Drugi očitajo isto Dullesu. Morda so prvi in drugi prestrogi in manj podvrženi splošnemu vzdušju sodelovanja, ki je tako močno prišlo do izraza na sestanku štirih predsednikov vlad. Dejstvo pa je, da od konference več ni bilo moč pričakovati.

Med dvema obdobjema, od hladne vojne, ki so jo v Zenevi obsojili in prekleli, do tako srečno začete obdobja miroljubnega mednarodnega sodelovanja prehod ne more biti ne nagel ne brez bolečin. In še marsikaj bo ostalo v mednarodnih stikih od posledic hladne vojne, kar bo povzročalo skrbi in spominjalo na tesnobne dneve, značilne za prvih deset povojnih let.

Nedvomno bi lahko našli mnogo dlak v zenevskem jajcu. Bodrilo pa je to, da so jajce znesli in da je v njem klica bodočih sporazumov.

B. Pešič

Naser deli zemljo egiptovskim felahom

S POTOVANJA PO EGIPTU

NOVA DEŽELA OB NILU

V deželi pripekajočega sonca, štirikrat večji od naše domovine, se je v zadnjih treh letih marsikaj izpremenilo. Kar smo videli, je izpodrinilo površine prve vtise. V Egiptu nekdanjih kričečih nasprotij, dežel domačih mogotcev in tuje gospode ter brezpravnih felahov nastaja nova go-spodarska in družbena stvarnost.

Tri srečanja z Naserom

Trikrat smo se sestali s predsednikom vlade Gamalom Abdel Naserom. Prvikrat v Nag Hamadiju, ko je delil zemljo in in ko so mnogi felahi (kmetije) poljubili dokument, s katerim so dobili zemljo, ki so jo njihovi rodovi stoletja obdelovali za druge. Drugič v Bernaštu, kjer je odprl pravkar dograjeno kolektivno središče, eno izmed stotih ustanov, namenjenih boju proti bedi, boleznim, neznanju, boju za boljše življenje ljudstva.

Tretjič v Kairu, kjer je v svojem uradu sprejel nas, jugoslovanske novinarje, in nam skoraj celo uro pojasnjeval politiko svoje vlade, sonečo na šestih načelih gibanja svobodnih oficirjev: na ukinitvi kolonializma in feudalizma, izkoreninjenju monopolov in gospostva kapitala nad vlado, na boju za družbeno pravico in enakost, za močno ljudsko vojsko, za zdrav demokratični režim.

Sadove naporov te nove vlade, v kateri je morda več mladih, skromnih, poštenih, sposobnih in odločnih ljudi iz ljudstva, Naseru zelo vdanih, smo videli vsak dan od blizu, v okviru uradnega programa in zunaj njega.

Zadruge, centrale, socialni centri

Ko človek posluša pripovedovanje o načrtih in namenih Naserove vlade, ko vsaj nekoliko spozna tudi žalostne posledice monarhije in okupacije, seveda lahko za trenutek pozabi pravo vrednost, smisel, pomen in daljnosežnost uspehov, pa naj bodo to zdaj res še samo prvi začetni koraki. Toda teh korakov je mnogo, naporavili so jih na mnogih področjih sodobnega Egipta. Tu so večji, tam manjši, drže pa se dokaj določene smeri, dokaj določenega programa, kakršnega Egipt še ni imel.

Kmetje so dobili zemljo. Razen tega se na vsaj močno razvijajo zadružno gibanje. Načrte o industrializaciji dežele, o pospeševanju kmetijstva, o razvoju prometa so dobro pripravili, nekateri pa že uspešno izpolnjujejo. Mudili smo se v Asuanu, v Gornjem Egiptu in videli, kako raste hidroenergetski sistem, ki bo dajal energijo mnogim industrijam, hkrati pa omogočil umet-

no namakanje novih področij v pokrajini Al Tahriev (kar pomeni osvoboditev), iztrgano puščavi fedan za fedanom zemlje. Bili smo tudi tam, videli smo boj s peskom in jedli plodove s prvih puščavi iztrganih njiv na kosilu, ki so nam ga priredili pionirji nenavadnega, zanimivega, velikega prizadevanja. Potem so nam pokazali novo tovarno vojne industrije. V njej smo si ogledali nove naprave, opremljene in organizirane oddelke, v katerih izdelujejo vse dele moderne na pol avtomatske puške švedskega tipa, s kakršnimi bo oborožena vsa vojska. Videli smo socialni središč v Almagru in Bernaštu, od koder se istočasno bje bitka proti nepismenosti in lesenemu plugu, proti panju iz ilovice in proti tuberkulozi in predsojdom. Takšna središča nastajajo in bodo še nastajala po deželi, dokler je njihovo delovanje ne bo povsem zajelo.

Farukovi zakladi za gospodarstvo in socialne ustanove

Mnogo je dokazov osvoboditve Egipta izpod monarhije podkupljivih vlad in tujeja vladanja. Farukovi dvočeti so postali muzej mračne robe. Njegovo zakladnico nakita razprodajajo, da bi zbrali dodatna sredstva za okrepitev gospodarstva in zgraditev družbenih ustanov. V Kairu so nastala nova obrežja in trg, na kraju, kjer so bile še nedavno angleške vojašnice. Prvikrat so odprli glavne nasade ljudstva, ki jih je prvi dan kratko malo preplavilo in pregazilo v poletu ganjlivega navdušenja, ker jih ni bilo vajeno, ker so ga ločile od njih železne ograje. Vlada je uravnovesila zunanjetrgovinsko bilanca (Faruk je zapustil 160 milijonov primanjkljaja, potrebnih večinoma za njegovo burno življenje) in proračun, po katerem so šele zdaj prvokrat v zgodovini Egipta socialnim ustanovam namenjena velika sredstva.

Spriko vsega tega ni prav nič žudno, pač na napravi na človeka zelo globok vtis ugodno razpoloženje Egiptčanov iz najrazličnejših slojev (tuzemski malostevilne z družbenimi reformami neposredno prizadete in njihove pomagače na političnem torišču) do vlade, zlasti pa do podpolkovnika Gamala Abdel Nasera. Vlada in Naser sta si pridobila za upanje, mnogokod pa tudi globoko ljubezen in spoštovanje v deželi. To so nam zaočevaljali na vsakem koraku zarečih obrazov, zmeraj, kadar je kdo omenil Gamalovo ime. Blagoje Lazić

Program Rena Guriona

Jeruzalem, 25. jul. (AP). Izraelski obrambni minister Ben Gurion, ki se nada, da bo na jutrišnjih volitvah ponovno izvoljen za predsednika vlade, je sinoči izjavil, da bo zastavil vse sile, da postane Izrael »vzorna država«. Govorec po jeruzalemskem radiu je poudaril, da bo stala vse, kar je v njegovi moči, da »združi vse ustvarjalne in odgovorne sile« sedanje rodu v prid varnosti, za bonifikacijo neobdelane zemlje, zbiranje židovskih beguncev in za ekonomsko neodvisnost.

Ben Gurion je sprejel ponudbo, da postane predsednik vlade, če bo njegova socialnodemokratska delavska stranka (Mapaj) po volitvah najmočnejša v novem parlamentu. Mapaj ima sedaj 46 od skupno 120 mest v Knesetu (parlamentu). Pričakujejo, da bo stranka ohranila vsa ta mesta in pridobila še nova.

Naša delegacija na študentskem kongresu v Tunisu

Beograd, 25. jul. (Tanjug). Zvečer za študentov Jugoslavije, je poslala svoje delegate na kongres Zveze tuniskih študentov, ki bo trajal od 26. do 28. julija. Na kongres so jo povabili delegati Splošne zveze tuniskih študentov prek naših delegatov na V. mednarodni študentski konferenci v Birminghamu.

DANES PO SVETU

Nove možnosti

Ceprav je konferenca štirih predstavnikov vlad končana, je Zeneva še zmeraj mesto razgovorov in razprav, ki zanimajo svet. Ceprav teh debat po njihovi važnosti ne moremo primerjati s komuni končanimi razpravami v Palači narodov, vendar so zelo pomembne za narode in njihovo svetovno organizacijo ZN. Ze 5. julija je začel Ekonomsko-socialni svet OZN (ECOSOC) v Zenevi razpravo o socialnih in gospodarskih razmerah in problemih na svetu. Znatno del dnevnega reda, ki obsega 20 točk, je že proučilo. To dni je svet razpravljal delu treh regionalnih gospodarskih komisij — Evropske gospodarske komisije, Gospodarske komisije za Daljni vzhod in Azijo ter Gospodarske komisije za Latinsko Ameriko. Sklenili je razširiti in okrepiti njihovo delo in prišel do zaključka, da njihovo delo ne nasprotuje enotnemu gledišču in obravnavanju gospodarskih problemov s pogledom, da pojmujemo regionalizem kot eno izmed poti k svetovnemu združenju.

ECOSOC je proučil gospodarske in socialne razmere na svetu na podlagi poročil, analiz in študij iz različnih krajev in je soglasno sprejel resolucijo, v kateri izraža prepričanje, da bodo vlade ukrenile vse, kar je v njihovih močeh, da bi izboljšale socialni in gospodarski položaj v svojih deželah in zunaj njih, zlasti pa v nerazvitih deželah. Svet je izrazil upanje, da bodo članice OZN povečale svoje napore, ko se bodo po razorožitvi pod mednarodno kontrolo sprostil dodatni viri.

Po večdnevni debati so zaključili tudi proučevanje problemov, tehnične pomoči OZN in specializiranih agencij. Letni proračun te ustanove znaša približno 25 milijonov dolarjev. Ceprav se je število vlad, ki so se zavzele, da bodo plačevale prispevke v to nameno, povečalo od 1950 do lani od 54 na 74, mednarodni proračun tehnične pomoči ni v pravem razmerju s sadovi in koristmi njenega programa. Sami lani je dobilo 97 dežel in področij tehnično pomoč v eni izmed treh oblik (stipendije, štipendije in oprema). Svet je ugotovil, da bi bil program učinkovitejši, če bi imel večjo finančno stabilnost, če bi vlade plačevale svoje prispevke za daljše obdobje.

Ta in druga vprašanja, ki naj jih ECOSOC prouči v nadaljevanju svojega dela, zanimajo svet, zlasti pa nerazvite dežele, ki pričakujejo od svetovne organizacije ter njenih agencij in organov pomoč za svoj gospodarski razvoj. Razpravo o teh vprašanjih so zasenčili za nekaj dni zenevski razgovori velikih štirik. Toda ti razgovori so tudi tem razpravam, kakor vsemu delu Ekonomsko-socialnega sveta in specializiranih agencij odprli nove perspektive. Popuščanje napetosti na svetu, vzdušje sodelovanja zaupanja, izraženi v Palači narodov, ne bodo ostali brez ugodnega odmeva na cile in njenih organov. Vse to bo nedvomno pomnilno novo pobudo za sodelovanje držav v okviru OZN in aktivizira-

ralo njihove organe in ustanove, katerih delo je bilo v marsikaterem oziru zadnja leta omrtvčeno.

V napotkih predsednikov vlad zunanjim ministrom je rečeno, da je treba proučiti vse ukrepe, vstave tiste, ki bi jih utegnili storiti organi in agencije OZN, da bi postopoma odstranile ovire na poti k prosti povezavi in miroljubnim stikom med narodi. Hkrati je treba poskrbeti, da bodo omogočili deželah in narodom svobodnejši stiki in izmenjave, ki bi ustrezali njihovim medsebojnim koristim.

Odprta se je zelo stvarna perspektiva, da bi k izpolnitvi nalog Ekonomsko-socialnega sveta pripomogli s tistimi sredstvi, ki se bodo sprostila z zmanjšanjem oborožitve in prenosom izdatkov iz neproduktivnih v produktivne namene. Tako bodo lahko ECOSOC in specializirane agencije učinkoviteje zajele temeljne gospodarske in socialne probleme v vseh delih sveta in še posebej v nerazvitih deželah.

Rekli smo, da je med zenevskimi razgovori delo na zasedanju ECOSOC nekoliko popustilo, ker so čakali na sadove konference štirih ministrskih predsednikov. Zdaj pa je dovolj razlogov, da postane to delo vse bolj živahno, saj je tudi dejavnost OZN na gospodarskem in socialnem torišču po zenevski konferenci dobila mnogo več pohode.

V. K.Č.

Teror v Meknesu

Ob prihodu francoskega rezidenta Grandvala je policija pobila več demonstrantov — V Medini so izbruhnili požari in se je streljanje ves dan nadaljevalo

Meknes, 25. jul. (AFP). Policija je davi streljala na 500 maroških demonstrantov, ki so skušali prebrati na trg El Hedime v Meknesu, kamor naj bi danes prispel francoski generalni rezident Gilbert Grandval. Pri tem je bilo več mrtvih in ranjenih. Po teh prvih incidentih je nastal nov spopad med policijo in maroškimi demonstranti ob prihodu rezidentovega spremstva.

Ko se je sprevod pomikal od trga, kjer so Grandvalu priredili sprejem, je množica prebila policijski kordon in se skušala priključiti povorki iz rezidentovega avtomobila. Tako je pretrgala sprevod avtomobilov. Tedaj je prišlo do spopada med policijo in množico. Demonstranti so obkolili avtomobile, ki so skušali nadaljevati pot, in so ob protestnem vzklikanju metali kamenje nanje.

Po nekaj minutah je bil promet spet obnovljen in policija je

bila gospodar položaja na vseh cestah, ki drže iz mesta. Ni znano, ali so varnostni oddelki tudi ob tem drugim incidentu uporabili orožje.

V Medini je nastalo veliko vznemirjenje. Sprevidi demonstrantov križarijo po ulicah. Neko izvidniško letalo kroži nizko nad predmestjem. Kordon čet v vojni opremi in policija na vozilih je pretrgal zvezo med Medino in evropsko četrtjo in kontrolira ves promet. Na hribu nad arabsko četrtjo so postavljeni trije tanki s topovi naperjenimi proti naseljem domačinov.

V Medini je izbruhnilo mnogo požarov. Sezgali so neki kamion in več prodajalnic tobaka. Metali so tudi kamenje na avtomobile Evropejcev in razbili stekla na njih. Nad arabsko četrtjo se vijejo oblaki dima in odmevajo vzkliki demonstrantov ter strelji policistov.

— Z VSEH STRANI SVETA —

ZAHODNA NEMCIJA

PROTI PARIŠKIM SPORAZUMOM

Kassel, 25. jul. (AFP). Poslanec dr. Adolf Arndt je na večeršnjem sestanku Socialnodemokratske stranke v Bad Hersfeldu zahteval »revizijo pariških sporazumov in možnost, da jih opovedos. Ti sporazumi, je izjavil,

niso bili prostovoljno podpisani, ker je Nemčija za njih ceno dosegla ukinitve okupacije.

MAROKO

ATENTATI

Rabat, 25. julija (AFP). Sinoči in prednočnim je bilo v raznih krajih Maroka spet več atentatov. V Port Lyauteyju je bil ubit nek Maročan. Pred hišo nekega domačina v Sepatu pa je eksplozivna bomba, pri čemer je bila ranjena neka ženska.

JUŽNI VIETNAM

SABOTAŽE

Saigon, 25. jul. (AFP). Vietnamski teroristi so večkrat razstrelili pet telefonskih central. Človeških žrtv ni bilo. Oddelki vojske so takoj intervenirali, vendar se je teroristom posrečilo pobegniti.

Tudi ZDA za volitve v vsem Vietnamu

New Delhi, 24. jul. (AFP). Indijski parlamentarni krogi so z zadovoljstvom sprejeli vest, da se je Eisenhower pridružil Edenu in Fauru v zahtevi, naj Saigon začne razgovore s Severnim Vietnamom za razpis skupnih volitev. Parlament sodi, da ta korak izpričuje, da je Washington spremenil svoje stališče, čeprav ni med podpisniki zenevske pogodbe o Indokini, kar je spriko vpliva, ki ga ima Amerika v Saigonu, pomemben prispevek k ureditvi vietnamskega vprašanja.

SINGAPUR

ZAHTEVA PO AVTONOMIJI

Singapur, 25. jul. (AFP). Singapurška zakonodajna skupščina je danes na izredni seji z 28 glasovi proti enemu in treh vzdržanih sprejela resolucijo, v kateri je rečeno, »da je napačni trenutek, da britanska vlada izroči obast prebivalstvu Singapura«, ki zahteva novo ustavo, s katero bi bila vzpostavljena avtonomna vlada.

S to resolucijo se je zaostril predlog, ki ga je v petek stavil predsednik singapurske vlade David Marshall, ki je zahteval samo svobodnejšo razlago aprilske ustave, ki omejuje pravice vlade in daje široka pooblastila britanskemu guvernerju.

Predsednik singapurske vlade je sklical izredno sejo skupščine, ko je guverner zavrnil imenovanje štirih pooblaščenih ministrov, da bi okrepili koalicijsko vlado.

Guverner Black je na resolucijo tako odgovoril s posebno poslanico, v kateri pravi, da je sklep skupščine zelo važen in da o njem takoj obvestil vlado v Londonu.

INDONEZIJA

KRIZA VLADE

Djakarta, 25. jul. (AFP). Podpredsednik republike Indonezije Mohamed Hata se bo jutri začel posvetovati s predstavniki 20 v parlamentu zastopanih političnih strank o sestavi nove vlade. Muslimanska skupina »Masjumi«, katoliška, protestantska in demokratska skupina so ga obvestile, da so boji naklonjene sestavi začasne vlade pod vodstvom predsednika Sukarna in podpredsednika Hata, ki naj bi čim prej razpisale nove volitve. Nationalisti, komunisti in disidentske muslimanske stranke pa so se izrekli za koalicijsko vlado.

Ob zadnjih demonstracijah francoskih priseljencev v Casablanci: aredi mesta razdežani avto

Za uspešnejši boj proti raku

Delo Onkološkega inštituta v Ljubljani se je v nekaj letih popetorilo — Začeli so zdraviti z betatronom — Stiska za prostor v inštitutu in nujna nabava novih aparatov za zdravljenje

Ob napredku medicinske znanosti in učinkoviti podpori naše socialistične skupnosti smo po vojni z odlično protituberkulozno dejavnostjo dosegli zares pomembne uspehe, tako na področju zdravljenja kakor tudi preprečevanja te množične nalezljive bolezni. Umrljivost za tuberkulozo je že združila z drugega na tretje mesto. Leta 1953 smo imeli na 19.800 prebivalcev le še dobre štiri primere smrti za tuberkulozo — ločno 4,2 primera. Tako je zdaj umrljivost za rakom prišla na drugo mesto. Tudi zdravljenje raka je čedalje učinkovitejše.

Za zdravljenje tuberkuloze imamo že uspešna specialna zdravila, hkrati pa dosegamo uspehe z različnimi načini in sredstvi sodobnega zdravljenja, ki so med seboj prepletajo. Za zdravljenje raka, ki za razliko od tuberkuloze ni nalezljiva bolezen, pa sta edini uspešni sredstva nož in pa obsevanje z rentgenom ali radijem. To zdravljenje se uporablja izmenoma ali pa hkrati. Se bolj kakor pri tuberkulozi pa je pri raku zdravljenje odvisno od tega, da se bolezen pravočasno odkrije. Rakave bolezni bi bilo treba poiskati in jih čimprej napotiti na zdravljenje, ker je bolezen v začetnem stadiju mnogo lažje zdraviti in je tudi zdravljenje uspešnejše. Takšna akcija pa vsaj za sedaj ni možna zaradi premajhne zmogljivosti naših ustanov za zdravljenje raka.

V Ljubljani imamo Onkološki inštitut medicinske fakultete, ki je v naši republici edina zdravstvena ustanova za proučevanje in radiološko zdravljenje rakastih obolenj. Ta inštitut za znanost je lepe uspehe. Naši širši javnosti morda ni znano, da zdravljenje na pr. raka na koži, na ustnicah in sploh na dostopnih mestih ni več problem, in to prav zaradi tega, ker v tem primeru bolezen hitreje odkrijemo in je tudi zdravljenje z rentgenom ali radijem lažje. Statistika Onkološkega inštituta o uspešnih zdravljenjih v tem zavodu nam na pr. p. do zdravljenja 93 % primerov raka na ustnicah, 87 % primerov raka na vratu maternice in 71 % primerov raka na prsih, zdravljenega v začetnem stadiju, se pravi, da se pri ozdravljenih bolnikih po treh letih bolezen ni ponovila. Čelo pri raku na želodcu zaznamujejo 31 % pozitivnih primerov po treh letih od operacije. Neuspehi pri zdravljenju se nanašajo predvsem na tiste primere, ko so bolniki prišli v zavod prepozno.

ZDRAVLJENJE Z BETATRONOM

Pred tedni je začel zavod zdraviti rakasta obolenja v globini telesa z betatronom, se pravi z velikim pospeševalnikom za elektrone, ki so ga postavili v Fizikalnem inštitutu »Jožefa Stefan« na Viču. Ta betatron namreč ni namenjen zgolj raziskovanju na področju jedrske fizike, marveč tudi zdravljenju. Naprava, ki je edina te vrste v naši državi, daje rentgenske žarke posebno velike intenzivnosti in prodornosti, kakršnih ne moremo proizvajati v nobenem rentgenskem aparatu. Zgrajena je seveda po bistveno drugačnih načelih kakor rentgenski aparat. Žarki, ki jih daje betatron, so najučinkovitejši v globini telesa in se zato uporabljajo za zdravljenje rakastih obolenj in požirniliku, na želodcu, pljučih, mehuru, danki itd. Zaradi izredne prodornosti betatronovih žarkov pa so potrebne pred obsevanjem velike priprave. Žarke je treba usmeriti prav tja, kjer naj učinkujejo, točno določiti intenzivnost žarkov in dobo obsevanja. Takšne priprave zahtevajo za vsakega bolnika okrog 20 ur dela. Na mavčastem modelu prizadete dela telesa morajo pred obsevanjem na temelju rentgenskih slik točno ugotoviti mesto v notranjosti telesa, ki ga je treba obsevati, in način obsevanja. Tudi samo obsevanje ni lahka stvar, ker snopa žarkov ne moremo premikati, ampak je treba za obsevanje bolnika spraviti v pravilno lego. Ker oddaja betatron žarke hkrati v dve nasprotni strani, uporabljajo v Fizikalnem inštitutu to napravo na eni strani za fizikalna raziskovanja, na drugi, docela ločeni strani, ki ima poseben vhod od zunaj, pa za zdravljenje.

Seveda morajo bolnike prevažati iz bolnišnice v Fizikalni inštitut na Viču. Način tega prevažanja pa je v pravem nasprotju s to najmodernejšo napravo. Ker zavod ni mogel dobiti za prevoz bolnikov sodobnejšega prevoznega sredstva, je moral najeti edinega še preostalega izvoščaka v Ljubljani, ki pripelje vsak dan dopoldne na obsevanje 4 do 6 bolnikov. Tako se pri vnosu v Fizikalni inštitut srečujeta dve stotletji.

STISKA ZA PROSTOR OVIRA RAZVOJ INŠTITUTA

Seveda ne smemo misliti, da je Onkološki inštitut zdaj, ko imamo betatron, oborožen z vsem, kar je potrebno za zdravljenje in za razvoj zavoda. Menda nima noben inštitut medicinske fakultete tako perečih potreb, kakor prav onkološki. Ze nje govorci prostori v bivši šentpeterski vojašnici niso kaj primerni. Toda zadovoljiti bi se z njimi, če bi jih mogli vsaj čimprej razširiti. Delo inštituta se je po osvoboditvi razvilo v takšnem obsegu, da nadaljnji napredek ni več mogoč. V sobah, ki bi bile primerne za 6 bolnikov, jih teži 16. Tako imajo v 12 sobah vsega 119 do 129 bolnikov. Ambulantni bolniki, ki prihajajo z

zdravljenju za en dan ali dva, morajo večkrat prenočevati kar na vozičkih z nosilnicami, ki so namenjeni za prevažanje bolnikov po hodnikih. Leta 1945 so sprejeli v inštitut 303 bolnike, lani pa že 1128. Medtem ko so imeli leta 1949 2894 ambulantnih pregledov, jih je bilo lani že 12.200. Število rentgenskih obsevanj je naraslo na 12.140 nasproti 2500 pred šestimi leti, število obsevanj z

Ker nimajo sodobnejšega vozila, prevažajo bolnike na obsevanje z betatronom edini še preostali izvošček v Ljubljani

radijem pa na 2000 nasproti 135 pred šestimi leti. Delo inštituta se je v teh letih popetorilo.

Zdaj imajo upanje, da jim bo uspelo razširiti prostore in se rešiti tesnobe, ki postaja čedalje bolj nevzdržna. Ortopedsko podjetje »Soča«, ki ima svoje delavnice v južnem traktu šentpeterske vojašnice, se bo prihodnje leto izselilo v druge prostore. Tu bo Onkološki inštitut, ki uporablja vhodni trakt, lahko dobil še kakih 12 sob predvsem za bolnike, ki jih bodo poslej lahko primerne nastanili. Verjetno se bo našla v tej zvezi tudi možnost za ureditev operacijske sobe za večje operacije, ki je zdaj nimajo. V inštitutu bo lahko delalo več zdravnikov, za katere zdaj ni prostora. Naposled bodo lahko uredili tudi laboratorije.

INŠTITUT MORA DOBITI NOVE SODOBNE APARATURE

Morda se več skrbi kakor tesnoba in pomanjkanje prostorov povzročajo zdravnikom Onkološkega inštituta zastarele aparature. Zdaj imajo sicer na razpolago betatron, ki pa pride v poštev le v bolj redkih primerih. Osnov-

na oprema za zdravljenje, ki jo ima inštitut, pa je zastarela, saj je bila nabavljena že pred zadnjo vojno. Razen treh rentgenskih aparatov za površinsko obsevanje imajo v zavodu le dva rentgenska aparata za globinsko obsevanje, ki sta dnevno v obratu po 16 ur. Ta dva aparata nista samo zastarela, marveč tudi izrabljena, kar povzroča pogoste okvare, vsaka okvara

pa ima za posledico delno prekinitev zdravljenja. Kaj pa, če se pokvarita oba? Prenehalo bi zdravljenje precejšnje števila rakastih bolnikov. Generalna reparatura obeh aparatov bi stala menda še več kakor nabava dveh novih, sodobnih, pa tudi spričo naraslega števila bolnikov bi moral imeti inštitut dvojno število rentgenskih aparatov. Tudi radija nimajo dovolj, radioaktivnega kobalta, ki se danes v svetu tako uspešno uporablja, pa sploh še nimajo.

Inštitut nujno potrebuje vsaj en nov sodobni rentgenski aparat za globinsko obsevanje, brez katerega strokovno delo ne more biti na višini, in pa pripravite radioaktivnega kobalta s potrebnimi instrumenti za uporabo preparatov, z zaščitnimi napravami in merilnimi aparati. Inštitut se je že obrnil na Ljudsko skupščino LRS in na zvezne organe, da bi dobil potrebna devizna sredstva za nabavo najnovejših aparatov, ki bi predstavljale enkratno investicijo v vrednosti okrog 30.000 dolarjev, kar bi zadoščalo za 10 do 15 let. Nabava teh aparatov pa bi ob razširjenju prostorov omogočila ne le sprejemanje večjega števila bolnikov, ki jih morajo danes deloma odklanjati, marveč tudi uspešnejše zdravljenje in nadaljnje zvišanje odstotka ozdravljenih bolnikov. F. S.

Najboljši center za izvenarmadno vzgojo

Nekaj misli o organizaciji in poslovanju centra v Osijeku

V Osijeku, podobno kot pri nas v Mariboru in Sočanju, so pred podkrajem letom osnovali Center za izvenarmadno vzgojo, nekakšen klub, v katerem se sestajajo člani Združenja rezervnih oficirjev in drugih množičnih, telesovzgojnih, strokovnih ter humanih društev in organizacij. Delovanje tega centra je tako uspešno, da si ga prihajajo ogledovat predstavniki oblasti in množičnih organizacij iz vse države, da bi po njegovem vzorcu in iz njegove prakse črpali izkušnje za poslovanje obstoječih in ustanavljanje novih centrov za izvenarmadno vzgojo.

Primerjaje naš, mariborski Center z osiješkim, bom skušal

v naslednjem prikazati nekaj tehničnih in organizacijskih prednosti osiješkega Centra, zaradi česar je ta pomembna ustanova za vojno izobrazbo državljanov uspela združiti okrog 3800 mešanov, nad 1000 članov Združenja rezervnih oficirjev, 1500 članov Zveze borcev, 500 članov Zveze vojnih vojaških invalidov, 200 članov Rdečega križa, 400 članov Aerokluba, 200 obveznikov PLZ itd.

Prva prednost omenjenega središča za izvenarmadno vzgojo je, da ima v nasprotju z mariborskim dovolj prostorov za sestajanje nešteti organizacij, prirejanje predavanj, razstavljanje in sestavljanje orožja itd. Na-

dalje je osiješki Center že ob ustanovitvi pridobil na ugledu, ker so mu tamkajšnje oblasti za predsednika postavile podpredsednika MLO Osijek Branka Bosa, zelo popularnega javnega delavca. Kakšen pomen pripisujejo v Osijeku in na Hrvatskem sploh izvenarmadni vzgoji, je videti po tem, da Centra glede finančnih in drugih vprašanj ne obravnavajo ločeno, temveč kot vse druge prosvetne in kulturne ustanove, ki so nastale iz potreb in ki delujejo za potrebe prebivalstva.

Vrh tega se je osiješki Center uspel oskrbeti z orožjem iz sodobne obojzvitve JLA, z novimi minometali, ročnimi metali, tako imenovanimi RB, ter najnovejšimi avtomati in puškami domače izdelave. Vse to je seveda povečalo privlačnost in priljubljenost centra, tako da ga zaradi možnosti, proučevati sodobno obojzvitveno tehniko, obiskujejo ne le vojni obvezniki in rezervni oficirji, temveč tudi prebivalci, ki jih zanimajo najnovejše pridobitve naše Armade. Hkrati je s tem odstranjena resna nevarnost, da bi se namreč Center, kakor se jih je, žal, mnogo v državi, izrodil v nekakšno nevladno podružnico muzejev NOB, v nekakšen kabinet malo koristnega trofejnega orožja.

V osiješkem Centru za izvenarmadno vzgojo so dobili svoje prostore rezervni oficirji, ki jim Center oziroma njihovo združenje redno, tako rekoč ves mesec prireja predavanja z aktualnimi temami kot »Atomska vojna in možnosti osebne zaščite« in podobna. Takšna predavanja so v Osijeku številno obiskana, še zlasti, ker eno in isto predavanje v enem mesecu nekajkrat ponove, tako da se v drugič ali v tretjič lahko udeležijo predavanja vsi tisti, ki so ga prvokrat zamudili. Dvorana s približno dve sto sedeži je ob vsakem predavanju nabitopolna.

Novost je tudi, da v osiješkem Centru predavajo izključno rezervni oficirji, člani združenja, ki se s potrebnim gradivom oskrbijo v bogati knjižnici Centra. Ta premora, podobno kot mariborska, ne le po več primerkih vseh izdaj naše založbe »Vojno delo«, temveč tudi marsikatero klasično literaturo svetovnih piscev te vrste.

Osiješki Center upravlja posebni odbor, v katerem so zastopani predstavniki mestnega odbora, Združenja rezervnih oficirjev in drugih organizacij, združenih v okviru izvenarmadne vzgoje. Na svojih sejah odbor sklepa o programu za mesec dni vnaprej, člani svetujejo, katere elemente izvenarmadne vzgoje naj bi upoštevali posamezne organizacije in se dogovarjajo o skupnih, kombiniranih akcijah.

Posebna privlačnost osiješkega Centra je strelišče, na katerem člani posameznih organizacij merijo med seboj moči in streljanju z različnimi puškami. Zeleti je, da bi izkušnje osiješkega Centra izkoristili tudi slovenski centri za izvenarmadno vzgojo, zlasti ljubljanski, ki ga bodo osnovali v prostorih bivše kavarne »Tabore«. Seveda je uspešno delovanje ustanov te vrste v veliki meri odvisno od denarnih sredstev in pomoči mesta oziroma okraja. N. Z.

Kako smo lani gradili stanovanja

Sorazmerno največ stanovanj so zgradili v BiH in LRS

Lani se je povsod v državi začela gradnja stanovanj v večjem obsegu kakor prejšnja leta, navzlic temu in prav zaradi razvoja gradenj na široki fronti pa je bilo v tem letu docela dovršenih manj stanovanj kakor prejšnje leto, namreč 34.037 nasproti 41.240 v letu 1953. Po podatkih, ki jih objavlja Zvezni zavod za statistiko v svojem »Indeksu« in republiški Zavod za statistiko v svojem »Mesečnem statističnem pregledu«, dobimo o lani dovršenih stanovanjih naslednjo sliko.

Vštevši posebne sobe, namenjene za stanovanje (s posebnim vhodom), je bilo lani zgrajenih v Srbiji 9914 stanovanj, v Bosni in Hercegovini 9658, v Hrvatski 7764, v Sloveniji 3888, v Makedoniji 1921 in v Črni gori 892 stanovanj. Sorazmerno največ stanovanj je bilo dovršenih v Bosni in Hercegovini, kar je razumljivo, če upoštevamo nagli razvoj industrije v tej republici, ki terja gradnjo velikega števila stanovanj v bližini novonastalih industrijskih središč. Če primerjamo število zgrajenih stanovanjskih sob (ne stanovanj), tedaj spoznamo, da je bilo v Bosni in Hercegovini lani dovršenih 61 sob na 10.000 prebivalcev, v Sloveniji

52, v Makedoniji in Črni gori 37, v Hrvatski in v Srbiji 29. Bosna in Hercegovina prednjači tudi glede skromnosti zgrajenih stanovanj, saj odpade v tej republici 40 odst. vseh zgrajenih stanovanj na posebne sobe in enosobna stanovanja, medtem ko odpade na te najmanjše stanovanjske enote v Hrvatski 36,5 odstotka, v Srbiji 26 odst., v Sloveniji 24,5 odst. in v Makedoniji 11 odst. Črna gora ima sicer še večji odstotek teh najmanjših stanovanj, namreč 46 odstotkov, vendar izkazuje hkrati največjo povprečno površino zgrajenih sob (19,4 kv. m), Bosna pa najmanjšo (16 kv. m).

Slovenija pa prednjači z največjim odstotkom zgrajenih dvosobnih stanovanj, saj je 58 odst. vseh v tem letu dovršenih stanovanj dvosobnih, v Hrvatski 52 odstotkov, v Srbiji 51, v Bosni in Hercegovini 46, v Črni gori 40 in v Makedoniji 37 odstotkov. V časih, ko je treba čimveč družinam zgraditi stanovanja, je pač dvosobno stanovanje najprimernejše, medtem ko prihaja enosobno stanovanje v poštev le za manjše družine. Glede gradnje predvsem manjših stanovanj predstavlja izjemo Makedonija, kjer je 52 odstotkov vseh lani zgrajenih stanovanj tri- in večsobnih (v Srbiji 23 odstotkov, v Sloveniji 17,5, v Bosni in Črni gori 14 in v Hrvatski 11,5 odst.). Podrobnejša analiza podatkov pa nam pove, da ne moremo očitati socialističnemu sektorju, češ da grade prevelika stanovanja, kajti tri četrtine teh velikih stanovanj v Makedoniji so zgradili investitorji iz zasebnega sektorja. V tej zvezi je zanimivo prikazati tudi razmerje med obsegom gradnje stanovanj v socialističnem in privatnem. Od vseh zgrajenih stanovanjskih sob je lani na privatni sektor odpadlo v Bosni in Hercegovini 74 odstotkov, v Makedoniji 73 odst., v Hrvatski 70 odst., v Srbiji 68, v Sloveniji 49,5 in v Črni gori 39,5 odstotka.

V SLOVENIJI PREDNJAČI RADOVLJIŠKI OKRAJ

Zanimivo sliko nam tudi statistika o dograjnih stanovanjih v Sloveniji. Sorazmerno največ so lani zgradili stanovanj v radovljiškem okraju. Zgradili so 136 stanovanjskih sob na 10.000 prebivalcev. Zelo uspešna je bila tudi stanovanjska graditev v šoštanjem okraju, ki izkazuje 97 zgrajenih sob na 10.000 prebivalcev. Potem pa sledi slovenjegraški okraj z 78 sobami, Maribor s 77 sobami, kranski okraj s 66, trboveljski, krški in ljubljanskookoliški okraj z 59 sobami, kočevski okraj s 56 sobami in koprski okraj z 52 sobami. Vsi ostali okraji so bili pod republiškim povprečjem, kar velja tudi za mesto Ljubljano, kjer je bilo zgrajenih 48 stanovanj na 10.000 prebivalcev.

Podatki za posamezne mestne občine nam povedo, da je bila lani posebno uspešna gradnja stanovanj v Mariboru, kjer je bilo zgrajenih 401 stanovanje, pri čemer je še poudariti, da je odpadlo od novih stanovanj kar 45 odstotkov na posamezne sobe in enosobna stanovanja in le 3,5 odstotka na tri- in večsobna stanovanja, 51,5 odst. pa na dvosobna stanovanja. Maribor je skušal torej z razpoložljivimi sredstvi zgraditi čem več stanovanj. V Ljubljani je bilo zgrajenih 350 stanovanj, od tega 22,5 odstotka posameznih sob in enosobnih stanovanj, 57,5 odstotka dvosobnih stanovanj in 20 odstotkov tri- in večsobnih stanovanj. Tudi na Jesenicah so lani zgradili predvsem skromnejša stanovanja. Tako jim je uspelo zgraditi 177 stanovanj, od tega 51 odstotkov stanovanj najmanjšega tipsa, to je sob in enosobnih stanovanj. Celje izkazuje 153 dovršenih stanovanj, od tega 30 odstotkov najmanjših in 53,5 odstotka dvosobnih. Pri tem je še omeniti, da izkazuje Celje izmed mest poleg Raven najmanjšo povprečno površino sobe, to je nekaj nad 16 kv. m. Mnogo stanovanj so lani zgradili tudi v Vidmu-Krškem, in sicer 111, od tega kar 80 odstotkov dvosobnih. Kranj je zgradil 86 stanovanj, pri čemer odpade 83 odstotkov na dvosobna stanovanja. V Zagorju so dovršili 10 stanovanj, od tega 8 odstotkov dvosobnih, vendar izkazuje Zagorje poleg Vidma-Krškega največjo povprečno površino sobe, namreč 28 kv. m. Velenje je dobilo lani 63 novih stanovanj. Tu pa je značilno, da so edino v tem mestu dali prednost trisobnim stanovanjem, saj so dovršili 59 trisobnih stanovanj in le 4 dvosobna. Med mestnimi občinami, kjer je bilo zgrajeno razmeroma več stanovanj, je omeniti še Trbovlje s 57 novimi stanovanji, od tega 46 dvosobnih, ter Ravne s 56 novimi stanovanji, od tega 51 dvosobnih. F. S.

Iz Ljubljane

Nova čistilna naprava v Šentvidu

Po dveh letih gradnje se bo nova naprava uspešno vključila v sistem kanalizacije

»Voda, ki priteče iz čistilne naprave, je tako čista, da bi jo človek lahko skoraj pil.« Je vzkljil nekdo od gostov, ki jih je Mestna kanalizacijska prednjačila povabila na otvorilno novo čistilno napravo v Šentvidu.

Gost, ki je to rekel, je potem prejel kozareček vina in globoko arnil. »Da, pil bi jo.« Je ponovil. Res, da je bil vzkljil nekoliko pretiran, vendar je v njem le nekaj resnice — vsaj toliko je je, da se bodo tisti šentvidanci, ki so imeli pomisliti, da do kopanje v Savi pod istočim kanalom, lahko brez skrbi tam kopali.

»Prečiščene odpadne vode.« je na slavnostni otvoritvi dejal načelnik ljubljanske sanitarne inspekcije, »so bolj čiste, kot so zahtevalo naši sanitarni predpisi.« Nova čistilna naprava v Šentvidu nad Ljubljano je dokaj odmaknjena od zadnjih hiš. Če so se ball, da bi iz čistilne naprave odpadne vode smrdelo, bi bila bojazen skoraj odveč, saj smradu ni občutiti niti takrat, ko človek stoji prav ob kanalih, kjer se vode da čisti. Naprava so postavili med pravočrtno ograjo visokih drevov, ki delujejo kot strehe dimnika. Čistilna naprava so pred kratkim dogradili in je menda edina znana v vsej Jugoslaviji.

Resda je ta delna rešitev vprašanja kanalizacije v Šentvidu in v Ljubljani nasploh dokaj pozna, pa vendar zasluži vse priznanje, še posebej če pomislimo, da so jo dogradili izključno s domačimi sredstvi. Največje zasluge za to grede ljubljanskemu Listostroju, tovarni Štore in Turbobinstutu, ki je izdelal posebne drobnice iz domačega materiala. Vprašanje šentvidske kanalizacije je bilo pereč že nekaj let, zlasti odkar se je Šentvid začel razraščati, saj so n. pr. prebivalci velikega stanovanjskega bloka že nekajkrat zahtevali pomoč, ko so jim odpadne vode preplavile kletne prostore.

Otroci so se vrnili iz Avstrije

Iz Avstrije so se vrnile prve skupine otrok padlih partizanov, ki so po sporazumu o zamenjavi preživeli tri tedne v različnih predelih Avstrije. Na Dunaju sta bili dve koloniji, prva v Sonnenlandu, 33 otrok, in druga v Schanbergu, 18 otrok. Iz Šanberga se je vrnilo 110, iz Sekire ob Vrbskem jezeru 238, iz Stelberga pri Grazu 100, iz kolonije ob Milstatskem jezeru pa 110 otrok. V Sekiro in k Milstatskem jezeru bo odšla še po ena skupina, tako da bo v letošnjem poletju na počitnicah v Avstriji blizu 1000 partizanskih otrok.

Hkrati pa so na počitnicah v Jugoslaviji avstrijski otroci. Letnjo je v Malinski, Crkvenici, Splitu, Kaštel-Lukšću, Sušaku in pod šotori v Savudriju. Naši otroci so bili s tritedenskim hivanjem v Avstriji zelo zadovoljni, prav posebno pa še tisti, ki so al v tem času temeljito ogledali avstrijsko glavno mesto.

Zmogljivost nove čistilne naprave je preučevana na deset tisoč ljudi (izrabljena je za zdaj le ena tretjina); z novimi kanalskimi priključki je bilo do uspešnosti do njene polne zmogljivosti. Gradnja so jo dve leti in pol, z glavnimi deli pa so pričeli že leta 1950.

Velikost te čistilne naprave nam bodo morda pokazale nekatere številke: za novo napravo so izkopali 9217 kub. m zemlje, vgradili so 2366 kub. metrov železa ter 1392 kub. m betona in 6100 kg cementa.

Kanal, v katerega se zlivajo fekalije in druga nesnaga, je visok 1,80 metra, tako da se v njem lahko gibajo človek. Nesnagne vode se čistijo najprej v grnilišču (biološko čiščenje), v precejšnjih, in kamenju ter teče nato v posebne bazene, od tam pa po nekaj sto metrov dolgem kanalu v Savo.

Če bi nastala morda v Šentvidu kakršnakoli epidemija, so postavili v sklop nove čistilne naprave še poseben bazen, kamor lahko spustijo že prečiščeno vodo, jo razkujijo in sele od tam lahko potem voda utече v Savo.

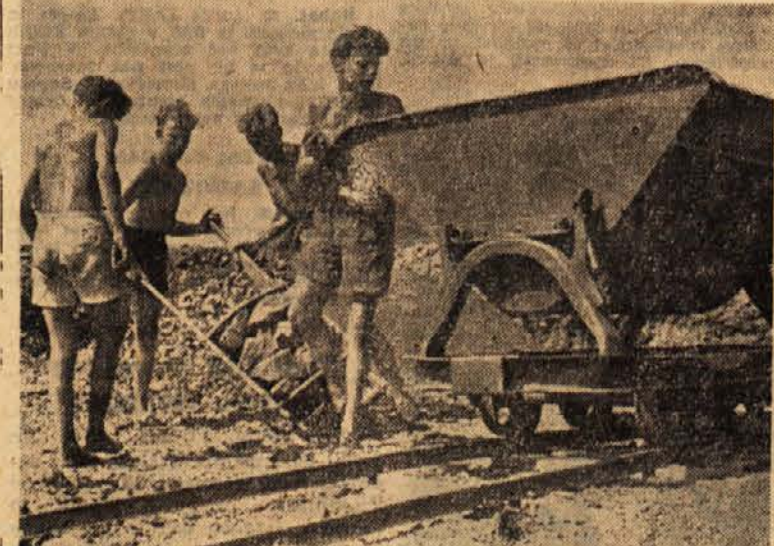
Z novo napravo je ljubljanska Mestna kanalizacija rešila težavno vprašanje šentvidske kanalizacije, hkrati pa dobila izkušnje za gradnjo nove, velike čistilne naprave za vso Ljubljano. L. P.

Seja Okrajnega ljudskega odbora

Včeraj dopoldne je bila v Ljubljani seja Okrajnega ljudskega odbora Ljubljana. Na njej so izvolili 29 odbornikov, ki bodo skupno s 34 odborniki dosedanjega Mestnega ljudskega odbora Ljubljana, štirimi odborniki OLO Postojna in 1 odbornikom OLO Novo mesto sestavljali bodoči razširjeni Okrajni ljudski odbor Ljubljane.

Odbornike iz dosedanjega MLO Ljubljana bodo izvolili na seji v petek popoldne.

ZAMENJAVA PRI GRADNJI VISKEGA STADIONA

V soboto je mladinska delovna brigada »Gradbenik« končala z delom pri izgradnji športnega stadiona na Viču. V treh tednih so dosegli velike delovne uspehe in zaradi tega jih je ob zaključku dela okrajni komite LMS drugič proglasil za udarno brigado, 12 najdelavnejših pa proglasil za udarne. Včeraj so odšli na zaslužni počitek ob Bohinjskem jezeru. Na gradbišču jih je zamenjala 27-članska brigada mariborskih učiteljsčnikov

Kranj pred svojim praznikom

V okviru občinskega praznika bodo številne športne in kulturne prireditve

Kranj, 25. julija. Ze več kot teden dni vabijo prebivalce mesta in bližnje okolice Kranja dokaj lepi lepaki k proslavam tretjega občinskega praznika, ki bo 1. avgusta. Vse proslave in prireditve imajo letos še poseben jubilejni pečat, in sicer v okviru proslav 10-letnega obdobja svobodne, socialistične graditve.

Letos se bo ves Kranj že tretjič spominjal prvih žrtev, ki so padle za njegovo svobodo. Te dni se bodo prebivalci spomnili prvobornca za pravice delovnega človeka in prvega organizatorja ljudske vstaje v Kranju Franca Vodopivca, ki je bil prvi sekretar Vojnega komiteja za kranjsko področje. Julija 1942. leta je padel pod Storžičem. In ne le njegov spomin, se bodo tudi dobrega tovariša, mladega pleškarija Lucijana Seljaka, ki je bil organizator vstaje na desnem bregu Save, v Stražišču. Po aretaciji je bil v Begunjah do smrti mučen, vendar ni izdal Partije in svojega ljudstva.

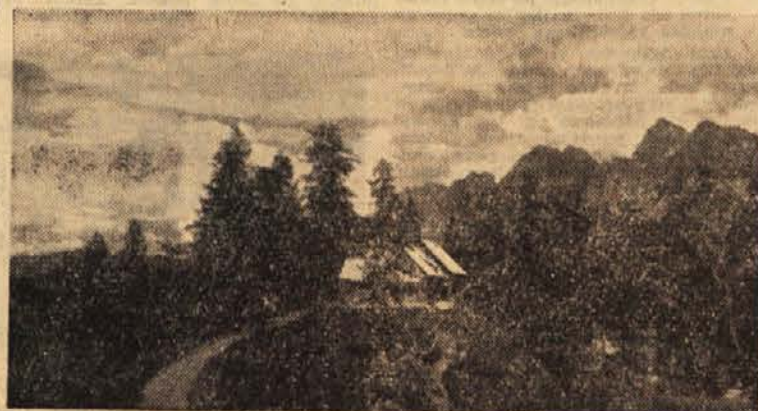
Ponovno se bodo spomnili štirih — dveh bratov in dveh sester — Jelenčevih s Primskovega, katerim je lani Mestni odbor ZB odkril na hiši spominsko ploščo. Vaj štiri so darovali svoja mlada življenja domovini.

Ne samo teh herojev naše revolucije, še nešteto drugih hrabrih, skromnih, požrtvovalnih in

revoluciji predanih borcev se bodo ob tej priložnosti spet spomnili. Počastili bodo tiho njih spomin, ki ne bo nikdar zamrl v srcih naših ljudi. Predstavniki Zveze borcev in množičnih organizacij pa bodo na grobove in vse spominske plošče v Kranju in bližnji okolici položili vence.

V okviru občinskega praznika bodo v Kranju številne prireditve, ki so se pravzaprav že začele z Dnevom vstaje. Razen otvoritve letošnjega V. gorenjskega sejma, ki bo v petek 29. julija dopoldne, bo zvečer v Domu »Svoboda« iz Stražišča akademija, ki jo bodo pripravile sekcije DPD »Svoboda« iz Stražišča. Naslednji dan bodo kegljaške in plavalne tekme.

Za nedeljo je predviden naj-

Vrhič — Erjavčeva koča

S seje LOMO Jesenice

Jesenice, 25. julija. Danes je bila v zbornici ljudskega odbora 44. seja Mestnega odbora Jesenice s precej obsežnim dnevnim redom. Najprej je poročal o delu pripravljalnega odbora za formiranje bodočih jeseniških komunne njegov predsednik Mako Dolinar. Poročilo so nato sledile volitve odbornikov za novi ljudski odbor komunne. Od dosedanjih 35 so izvolili 27 odbornikov, ki bodo poleg 5 odbornikov iz Kranjske gore, 5 iz Zirovnice in 3 iz Mojstrate tvorili bodoči 40-članski ljudski odbor komunne Jesenice.

Razen tega je Ljudski odbor mestne občine rešil še nekaj tehničnih gospodarskih in upravnih zadev.

Dela z vso naglico napredujejo

Jesenice, 25. julija. Odkar je železniška postaja na Jesenicah dobila ustrezni kredit za dokončanje poslopja, dela stalno z vso naglico napredujejo, tako da je pričakovati, da bo postaja dogotovljena do predvidene roka — do dneva republike.

Vtem ko je fasada na zunanji strani že obložena z marmornimi ploščami, predvidevajo, da bo čelna stran kolodvora gotova v enem mesecu. Tudi dela na enem toplovodnih instalacij in vodo-vodu so že končana. Danes bodo že začeli delati pleškariji in krmalu zatem parketarji, v kratkem pa bodo začeli montirati tudi signalne naprave in telefonsko centralo.

Tečaj za knjigovodje v zadrugah

Pri Okrajni zadrugi zvezi v Mariboru se je nedavno pričel dvomesečni knjigovodski tečaj. Obiskuje ga 60 tečajnikov, med katerimi je največ dekle, iz bivših okrajev Maribor, okolica in Slovenj Gradec. Tečaj prireja z namenom, da bi usposobili kar največ knjigovodjov za delo v zadrugah, ki je doslej šepalo in oteževalo pravilno gospodarjenje. Nekateri izmed tečajnikov so že doslej opravljali knjigovodska dela, medtem ko se jih je mnogo šele odločilo za ta poklic. Tečajniki so pred sprejemom morali

opraviti poseben izpit iz slovensčine in računstva. Dosedanje zanimanje tečajnikov kaže, da se z vso resnostjo odločijo izpopolniti svoje znanje.

Med Mariborskim tednom bo posvet kmetovalcev

Med prireditvami Mariborskega tedna bo tudi posvetovanje kmetovalcev iz Maribora, okoliškega in slovenjegraškega okraja o razvoju kmetijstva v letih po osvoboditvi. Pomenili se bodo tudi o perspektivnih načrtih kmetijskih gospodarstev in zadrug. Na kmetijski razstavi, ki jo pripravlja Okrajna zadruga zveza in bodo sodelovali skoraj vse zadruge in posvetiva iz združenih okrajev, pa bodo prikazali organizacijo semenske službe in hektarske donose različnih kultur na gnojeni in negnojni zemlji.

Zadruga hranilnica v Dravogradu

V Dravogradu so na konferenci predsednikov kmetijskih zadrug sklenili ustanoviti podružnico Okrajne zadruga hranilnice Maribor. Opravljala bo celotno kreditno poslovanje z zadrugami in jim omogočila kar najboljšo gospodarjenje pri pospeševanju kmetijstva.

Nad 700 otrok iz Maribora v kolonijah

Nad 700 otrok iz Maribora in okolice bo letovalo in taborilo v različnih kolonijah. Medtem ko se je skupina 170 otrok vrnila iz Rovinja v Istri, letuje sedaj v tej koloniji 180 mariborskih pionirjev. Počitnice preživlja nekaj mariborskih otrok tudi v Avstriji na Koroškem

Volitve odbornikov za občine v Mariboru

Maribor, 25. julija — Na današnji seji MLO Maribor so izvolili odbornike za občinski ljudski odbor-center. Izvoliti pa bo treba še nekaj manjkajočih odbornikov, in sicer v občini Tabor 9, Tezno 7 in Košaki 3. Te odbornike bodo izvolili na zborih volivcev v nekaterih volilnih enotah, ki jih bo določil Mestni ljudski odbor.

Kmečki praznik v Starem trgu

V počastitev 10-letnice osvoboditve so v Starem trgu v slovenjegraškem okraju dokaj svečano proslavili kmečki zadrugi praznik. Gospodarske in druge prireditve si

lepo slavje na Lipniku pri Trebnjem

Občinski odbor Zveze borcev v Trebnjem je za Dan vstaje organiziral lepo slovesnost na Lipniku nad Češnjevkom in Jezerom. 21. julija so štiri patrole partizanov obišle številne vase med Debencem, Ponikvami in Trebnjem, obiskale stare znance in skupno z ljudmi, ki so pogostili znane tovariše, obujali spomine na medvojnne čase. V petek dopoldne pa se je zbralo sredi vinogradov na Lipniku lepo število ljudi. Na Kuharjevi zidnici, v kateri je bila med vojno novomeška okrožna tehnika, je predsednik Zveze borcev v Trebnjem Ludvik Strajnar odkril spominsko ploščo, pred hišo pa spomenik padlemu partizanu. Za njim so govorili še Zoran Hudales in Oskar Venturini, člana nekdanje tehnike na Lipniku, ter Slavko Prper-Vrbinec, član takratnega trebanjskega odbora OF. Kulturni del sporeda so oskrbeli pevci KUD Trebnje, trebanjska godba na pihala in pionirji. V prijetnem razpoloženju je minil popoldan sredi zidanic in vinogradov, ki obetajo letos obilen pridelek.

Počitnice dolenjskih otrok

Nad 800 otrok bo letos preživelo del počitnic v različnih kolonijah in na taborjenjih, od tega 350 otrok padlih partizanov. Večja skupina partizanske mladine tabori že dalj časa v Letušu v Savinjski dolini, na Otočcu ob Krki pa tabori že druga skupina otrok padlih borcev iz Celia. Na Otočcu taborijo tudi zagrebški taborniki, medtem ko je rod gorjanskih tabornikov iz Novega mesta odšel v nedeljo 24. julija na tritedenski tabor v Radence ob Kolpi in Beli krajini. Skupina dolenjskih otrok je odšla v kolonijo na Koroško, pa tudi ob morju preživljajo dolenjski otroci brezskrbne dneve. Skupina otrok bo v dveh kolonijah preživela počitnice v Kranju, kjer je bilo že lani za otroke padlih borcev tako lepo poskrbljeno. Nad 80 otrok žrtev fašističnega terorja in padlih partizanov iz Trčiča, Kranja, Skofje Loke in še nekaterih drugih gorjanskih krajev je te dni odšlo s tritedenske kolonije v Smihelu pri Novem mestu, kjer so se prav do bro počutili; obiskali so znane kra-

Prisilna uprava v »Keramusu«

Pred enim letom je Okrajni ljudski odbor Maribor okolica odobril ustanovitve podjetja za predelavo keramika »Keramus« v Framu. Podjetje je ustanovila skupina 4 državljanov, od katerih pa ni bil nihče domačin Franca. Fram so si izbrali zato, ker so tamkaj odkrili dobre surovine za predelavo. Našli so bili lepi in surovini dovolj, podjetje je lansko jesen začelo obratovati.

Po skoraj enoletnem poslovanju pa si podjetje ni opomoglo od začetnih težav, nasprotno, padalo je še v vse večje, zato mu je okrajni ljudski odbor postavil na zadnji seji prisilno upravo.

Po poročilu komisije, ki je raziskala poslovanje podjetja, ima »Keramus« pogoje za obratovanje, treba pa je uveljaviti delavsko upravljanje in mu nuditi nekaj kredita za izpolnitev osnovnih aradstev. Podjetju so povzročili težave ustanovitelji in vodilni uslužbeni, zato je komisija predlagala, da okrajni ljudski odbor je odobril iz okrajnega proračuna izplačilo razlik za lansko leto delavcem — razen direktorju, tehničnemu direktorju, računovodju in knjigovodju — do 100-odstotnih plač, ker je njihov znesek bil zelo nizek, celo po 27 din na uro, in so prejimali samo 60-odstotne plače.

Neuspeh »Keramusa« v Framu je posledica samovolje ustanoviteljev, ki so si razdelili vodilne položaje v podjetju in so imeli tako visoke plače, kakor jih imajo vodilni uslužbeni na enakih položajih v večjih podjetjih — do 1800 din — kar so odtrgovali pri plačah delavcem, da so se mladi po doseganju ugotovitvah ustanoviteljem ne bi mogli očitati, da morda niso želeli razviti podjetja v ustrezno obrat. Toda ali avtomati sposobnostmi teza niso zmogli ali so preveč iskali samo osebne koristi. Priznati je treba, da so imeli precejšnje težave tudi z osnovnimi in obratnimi sredstvi. Njihova največja krivda pa je bila v tem, da so hoteli o vsem odločati sami, brez sodelovanja delovnega kolektiva in povečava z občinskimi ljudskimi odbori. Zaradi neuspehov so bili tudi sazi razočarani, kar je povzročilo med njimi nesoglasje in so doslej trije ustanovitelji že zapustili podjetje. Ostal je še samo eden. Vendar tudi novi vodilni uslužbeni niso izpolni-

Lesno industrijsko podjetje »BOSNA« Ilijaš pri Sarajevu razpisuje natečaj za šefa računovodstva s končano trgovsko akademijo in s prakso v industriji

Plača po tarifnem pravilniku. — Komfortno stanovanje zagotovljeno. Nastop takoj. Ponudbe z osebni podatki in podatki o dosedanjem delu poslati na gornji naslov.

Dopisujte v naš list!

2683

2684

Z D O L E N J S K E

Lepo slavje na Lipniku pri Trebnjem

Občinski odbor Zveze borcev v Trebnjem je za Dan vstaje organiziral lepo slovesnost na Lipniku nad Češnjevkom in Jezerom. 21. julija so štiri patrole partizanov obišle številne vase med Debencem, Ponikvami in Trebnjem, obiskale stare znance in skupno z ljudmi, ki so pogostili znane tovariše, obujali spomine na medvojnne čase. V petek dopoldne pa se je zbralo sredi vinogradov na Lipniku lepo število ljudi. Na Kuharjevi zidnici, v kateri je bila med vojno novomeška okrožna tehnika, je predsednik Zveze borcev v Trebnjem Ludvik Strajnar odkril spominsko ploščo, pred hišo pa spomenik padlemu partizanu. Za njim so govorili še Zoran Hudales in Oskar Venturini, člana nekdanje tehnike na Lipniku, ter Slavko Prper-Vrbinec, član takratnega trebanjskega odbora OF. Kulturni del sporeda so oskrbeli pevci KUD Trebnje, trebanjska godba na pihala in pionirji. V prijetnem razpoloženju je minil popoldan sredi zidanic in vinogradov, ki obetajo letos obilen pridelek.

Grobnica 34 neznanim borcem in talcem

Novo mesto, 25. julija. Teden za tednom se vrste po raznih krajih Dolenjske večje in manjše prireditve, s katerimi se člani Socialistične zveze, Zveze borcev in drugih organizacij spominjajo na leta borb NOV in proslavljajo deseto obletnico osvoboditve. Ena izmed takih na zunanjskromnih, a presretnih slovesnosti je bila v nedeljo dopoldne na pokopališču v Prečni pri Novem mestu. Tamkajšnji odbor Zveze borcev je dostojno uredil skupno grobnico 34 neznanih partizanov in 4 talcev, padlih za svobodo zlasti v letih 1942 in 1943. Na pokopališču se je zbralo precej domačinov, članov ZB iz Novega mesta in predstavniki organizacij ter oblasti. Igrala je novomeška mestna godba, sodelovali so tudi pevci moškega zbora KD Dušan Jereb, vod vojakov JLA, gasilci v uniformah in pionirji. O borbah v okolici Prečne, o prvih partizanih na Frati in žrtvah, ki so padle za svobodo, je govoril tajnik ZB Ivan Jarc, ki je po enominutnem molku v čast padlim tovarišem

odkril spominsko ploščo nad urejeno grobnico. Predsednik občinskega ljudskega odbora Rudi Šali je nato prevzel grobišče in ploščo v varstvo občine, predstavniki Zveze borcev in drugih organizacij pa so položili pred ploščo vence in šopke. Vojaki so izstrelili tri častne salve v zadnji pozdrav padlim borcem, žalostinka pevcev pa je zaključila slovesnost, ki je pretresla navzoče s svojo preprostostjo in z občino čustev, s katero člani Zveze borcev urejajo spomenike tovarišem, ki so žrtvovali za svobodo najdražje.

Gostinska in obrtna podjetja ostanejo pri starih cenah

Novo mesto, 25. julija. Po podatkih okrajne trgovinske inspekcije v novomeškem okraju doslej niso še nikjer zasledili nepravilnega dvigovanja cen prehrane, predmetov v trgovinah in obrtniških uslug. O položaju, nastalem po poražitvi kruha, masti, olja, tobaka in prevozu po železnici, je pred kratkim razpravljala OK ZKS Novo mesto in ugotovilo, da ni vzrokov za dvig cen ostalih predmetov in uslug. Obrtniška, Trgovska in Gostinska zbornica so na sestankih s svojimi člani razpravljale o teh vprašanjih in apelirale na večjerna podjetja in obrtnike, naj predvsem razumejo pomen zadnjih ukrepov Zveznega izvršnega sveta. Kaže, da bo prehrano dvignila edino mestna menza v Novem mestu, ki je od ustanovitve dalje imela stare cene; računajo, da bo hrana v njej dražja za 450 din, s čemer se strinjajo tudi abonenti. Ostala gostišča bodo podražila le kruh, pri naročenih jedilih pa bodo zaračunala dejanske višje stroške nakupljene masti, olja in moke. Posameznike, ki bi navzlic dogovoru dvignili cene, bodo občutno obdavčili, socialističnim podjetjem pa odvzeli ves tako ustvarjen »dobiček«.

Počitnice dolenjskih otrok

Nad 800 otrok bo letos preživelo del počitnic v različnih kolonijah in na taborjenjih, od tega 350 otrok padlih partizanov. Večja skupina partizanske mladine tabori že dalj časa v Letušu v Savinjski dolini, na Otočcu ob Krki pa tabori že druga skupina otrok padlih borcev iz Celia. Na Otočcu taborijo tudi zagrebški taborniki, medtem ko je rod gorjanskih tabornikov iz Novega mesta odšel v nedeljo 24. julija na tritedenski tabor v Radence ob Kolpi in Beli krajini. Skupina dolenjskih otrok je odšla v kolonijo na Koroško, pa tudi ob morju preživljajo dolenjski otroci brezskrbne dneve. Skupina otrok bo v dveh kolonijah preživela počitnice v Kranju, kjer je bilo že lani za otroke padlih borcev tako lepo poskrbljeno. Nad 80 otrok žrtev fašističnega terorja in padlih partizanov iz Trčiča, Kranja, Skofje Loke in še nekaterih drugih gorjanskih krajev je te dni odšlo s tritedenske kolonije v Smihelu pri Novem mestu, kjer so se prav do bro počutili; obiskali so znane kra-

je iz NOB, novomeške znamenitosti, kopališča itd.

Letovanja in taborjenja so organizirali okrajni Svet za ljudsko zdravstvo in soc. politiko, okr. odbor ZB, Okr. zavod za soc. zavarovanje, taboriška organizacija, Rdeči križ in starši, ki prispevajo za vzdrževanje otrok.

Strela je udarila v transformator

Med neurjem, ki je divjalo v petek dopoldne nad Dolenjsko, je udarila strela v transformator v Otočcu ob Krki in ga uničila. Hudo je divjal vihar zlasti na območju občine Trebnje in Mirne peči. V okolici Ponkve je ponekod vsa kornja na tleh, prav tako krompir in žito, kolikor ga niso poželi.

Rod Soških mejašev v Kranjski gori

Okrajni odbor ZB NOV Gorica je letos organiziral letovanja otrok padlih borcev in žrtev fašističnega nasilja v Kranjski gori. V dveh izmenah bo tu letovalo blizu 180 otrok, približno toliko pa tudi v gorskem letovišču v Cerknem.

OBISK PRI PRVI IZMENI

Na prostrani jasi sredi mladega smrekovega gozda v Drčevem rutu tik nad Kranjsko goro nas je že od daleč pozdravila vrsta pisanih šotorov raznih oblik in velikosti. Taborišče partizanov sredi otrok tabornikov rodu Soških mejašev je bilo pusto in prazno; tudi okrog vedno sledega tabornega ognja je bilo vse mirno. Kuharice in nekaj mladink, ki so ostale doma, so nam pokazale, da so otroci skupaj z vodstvom odšli na Vojsčico, na obisk h granicarjem. Sicerliki smo jih počakati ter ta čas izkoristiti za ogled taborišča.

Povsod vzoren red in čistoča. Upravnik in tabornik tov. Rudi Hönn je pozneje pripovedoval, da velja taborišče za najbolj urejeno daleč naokoli. Dan za dnem ga hodijo ogledovati številni turisti iz Kranjske gore ter otroci iz sosednjih kolonij. Sicer pa o tem priča tudi vrsta pohvalnih besed

Z misljo, da bi bilo vendar mogoče doseči, da se omenjene stvari ne bi dogajale in bi bilo tako moč otrokom napraviti bivanje v koloniji še lepše in prijetnejše, smo se poslovlili od vodstva ter po lepi asfaltirani cesti krenili preko Jesenic, Kranja in Skofje Loke v Cerkno.

Tja smo prišli, ko se je začela mrachiti. Otroci so bili ravno zbrani na dvorišču, preden so šli spat. V naglici smo si ogledali jedilnico, sobe in druge prostore, se zanimali za življenje v koloniji in se poslovili. Starši ali varuhi, ki imajo svoje malečke v koloniji, bodo ob njihovem povratku bržčas prijetno presenečeni. Tudi tu so se namreč vsi zredili najmanj za dva kilograma.

M. D.

TOVARNA HLADILNIH NAPRAV »JUGOSTROJ«

RAKOVICA PRI BEOGRADU

vliva odlitke
iz strojne in trgovske sive litine v kosih po 250 kilogramov ter odlitke barvastih kovin;

opravlja usluge strojne obdelave
z zagotovljenim materialom in potrebno dokumentacijo na malih in srednjih strožnicah do 3000 ur mesečno.

Naročila sprejemamo taloj. — Informacije pri prodajnem oddelku, telefon 56-391 in 56-334, interno 4.

1446

Tovarna laboratorijskega stekla

»Boris Kidrič« — Pulj

sprejme:

- kemijskega tehnika, zaželeno krajša praksa
- mojstra-steklarja za obratovodjo steklarne
- več mojstrov-steklarjev, pomočnikov za delo pri steklopihaštvu

V poštev pridejo kandidati, ki imajo urejeno vojaško obveznost. Prednost imajo samski, stanovanje zagotovljeno. — Plača po sporazumu. — Ponudbe s kratkim opisom dosedanjega službovanja pošljite na naslov podjetja.

2683

DNEVNE NOVICE

V želji, da bi ustregli potrebnikom in očuvali kvaliteto mleka, bomo s ponedeljkom uvedli mekarnke, kjer bo mleko tudi v popoldanskem času vedno na razpolago...

RADIO LJUBLJANA

Dnevni spored za torek, 26. julija. Poročila: 5.05, 6.00, 7.00, 12.30, 15.00, 17.00, 19.30 in 22.00. 5.00-6.30 Dobro jutro, dragi poslušalci...

CISTILNI PRAŠEK VERA

pri čiščenju te ne prevari.

VESTI IZ MARIBORA

DEŽURNA LEKARNA. Torek, dne 26. julija 1955: lekarna Studenca, Gorkoga ulica 18. Sreda, dne 27. julija 1955: lekarna Center, Gosposka ulica 12.

DOPIŠUJTE V NAŠ LIST!

KINEMATOGRAFI

KINO »UNION«: Francoski film: »Karneval«. Tednik. Predstavi ob 18 in 20. V glavni vlogi: Fernandel. KINO »KOMUNA«: Angleški film: »Preganjani do smrti«. Tednik. Predstavi ob 18 in 20...

KINO »VIČ«

CinemaScope predstava

Ameriški barvni film »ČRNI DAN V BLACK ROCKU« Predstavi ob 18 in 21. Predvajamo po stereofoničnem sistemu. Prodaja vstopnic od 9,30 do 11 ter od 15 dalje.

KINO »SISKA«

Ljubezen na bojišču

V glavni vlogi: Humphrey Bogart in June Allyson. Režija: Richard Brooks. Predstave ob 18, 19 in 20, prodaja vstopnic od 14 dalje.

KINO »TRIGLAV«

»Rio Escondido«

Tednik. V glavni vlogi: Maria Felix, Carlos Lopez Montezuma in Fernando Fernandez. Predstavi ob 18 in 20. Prodaja vstopnic ob 17 dalje.

Protiperonosopna služba

Poročilo za dne 25. julija 1955. Nevihite so v zadnjih dneh zopet nekoliče hladilne ozračje. Srednja dnevna temperatura se je gibala med 19 in 22 stopinj Celzija...

DROBNI OGLASI

UGODNO PRODAMO: tovorni avtomobil znamke »Ford«, amerišanski, tritonski, generalno popravljeno, šestcilindrski...

MESTNI LJUDSKI ODBOR GLAVNEGA MESTA LJUBLJANE naznanja žalostno vest, da je umrl tovariš

FRANC NOVAK

član mestnega zbora. Pogreb pokojnika bo v torek, dne 26. t. m., ob 17 iz Doma gasilcev v Tacnu na pokopališče v Šmartno.

MESTNI LJUDSKI ODBOR LJUBLJANA

DELAVSKI SVET SODARSKE ZADRUGE, TACEN, sporoča, da je nenadoma preminil tovariš

FRANC NOVAK

upravnik zadruga in sodarski mojster. Dragega tovariša bomo ohranili v trajnem spominu. Tacen, dne 24. julija 1955.

DELAVSKI SVET SODARSKE ZADRUGE - TACEN

KOLEKTIV PODJETJA in SINDIKALNA PODRUŽNICA pri SODARSKI ZADRUGI, TACEN, sporoča žalostno vest, da nas je nenadoma zapustil naš dolgoletni član, tovariš

FRANC NOVAK

upravnik zadruga in sodarski mojster. Zavednega člana bomo ohranili v trajnem spominu. Tacen, dne 24. julija 1955.

SINDIKALNA PODRUŽNICA SODARSKE ZADRUGE - TACEN

SODARSKA ZADRUGA, z o. j., TACEN, sporoča žalostno vest, da je nenadoma preminil tovariš

FRANC NOVAK

upravnik zadruga in sodarski mojster. Požrtvovalnega sodelavca bomo ohranili v častnem spominu. Pogreb bo v Tacnu, 26. t. m., ob 17. uri iz Doma gasilcev Tacen na pokopališče v Šmartno pod Šmarno goro.

UPRAVNI ODBOR SODARSKE ZADRUGE - TACEN

Hotel ROMAN VICKI BAUM Šangaj

Zamorec je bil nehal igrati. »Igrajte,« je rekel Eugen Kurtu. Kurt se je delal, ko da ne sliši. »Igrajte,« je rekel Eugen nekoliko osorneje.

»Reševati življenja je vaša stroka, kajne? Bolničarka, ljubezen do bližnjega in tako dalje. No torej, čujte, Ruth: ostanite nocoj pri meni. Pustite vašega Franka Taylora, saj vas ne potrebuje.

bi šli v svojo družbo? Ali pa bi me pobrali, odpeljali v bolnišnico in me skušali rešiti? Ruth se je zasmejala. »Kakšno neumno vprašanje,« je rekla. Ozrla se je na vrata, toda Franka ni bilo nazaj.

»PODvodni žarometi« V VEČNI TEMI MORSKIH GLOBIN

V kratkem sestavku o kresnicah smo rekli, da je zlasti mnogo svetlikajočih se živali v morju. To je tudi razumljivo, kajti življenje v morski vodi, zlasti globoko pod gladino, se bistveno razlikuje od življenja na suhem ali v zraku. Življenje morskih živali je tudi mnogo težavnejše, njihov boj za obstoj terja od njih mnogo več naporov, kakor boj na suhem in v zraku. Toda narava je poskrbela za vsa živa bitja in jih usposobila za življenje, tako da jim je dala razne posebne organe. Tako je tudi s svetlikajočimi se morskimi živalmi.

Noči v morju koplje, začne večkrat žareti vse njegovo telo. Morske živalce, ki povzročajo to svetlikanje, niso povsod enake. V Sredozemskem morju ga povzročajo drobne bakterije in tako imenovane mastigofore, v Severnem morju in v severnem Atlantiku pa krogljčaste, tudi enocelične morske živalce z latinskim imenom noctiluce, vidne tudi s prostim očesom, ker so dolge približno 1 mm. Krogljčasto, napeto telesce ima repik in kratko migetalko, s katero se ta živalca premika po morju. V toplih poletnih nočeh se začne te živalce svetlikati, če se voda le nekoliko zamaje, in tako zažari vsa morska gladina.

samo njihovo žareče drgetanje. Globoko v morju pa žive živali, ki so neposredno odvisne od svojih svetlikajočih se organov, ker bi brez njih sploh ne mogle živeti. Opazoval in opisal jih je zlasti ameriški raziskovalec morskih globin Beebe. Tako globoko v morje ne prodre noben sončni žarek. Tam žive živali v večni temi. Orientirajo se lahko samo z zelo razvitim tipom ali pa z dolgimi tipalkami. Oboje pa jim lahko nadomeste »podvodni žarometi«.

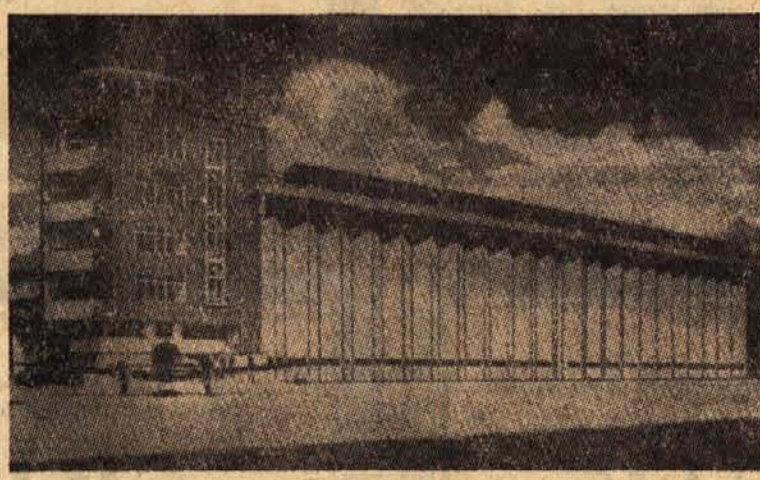
Svetlikanje teh globinskih rib, rakov, mehkužcev itd. pa ne omogoča samo orientacije, marveč privablja tudi plen, prežene sovražnika ali pa ima odločilno vlogo v spolnem življenju teh živali. Beebe je opazoval v morskimi globinami neko okroglo žival, ki je nenadoma izločila iz sebe žareč oblaček in izginila za zelenkastim pačolanom. Najbolj razvite svetlikajoče se organe imajo tiste globinske ribe in sipe, pri katerih so svetlikanje povzročajočice celice celo obdane s pravimi zbiralnimi lečami, s celično zgrajenimi reflektorji in organi za zastiranje kakor oko. Te svetlebo odbijajočice celične plasti izločajo svetlobo različnih barv. Svetlikanje vseh teh živali je plod kemijskega procesa, vezanega na kisik kakor oksidiranje.

Najlepše svetlikajoče se morske živali pa žive v tropičnih morjih. Tam se svetlikajo tudi mnogo večje, večcelične živali. Ze sloveči naravoslovec Alexander Humboldt je pisal o nepopisno lepih podvodnih ognjemetih, ki jih povzročajo razne morske živalce, ko pluje ladja po morju. Nekatere svetlikajoče se živalce žive v kolonijah in če se dotakne nemo ene, zažari vsa kolonija, ker so medsebojno z živci povezane. Nekaj član angleške znanstvene odprave, ki je proučeval morske globine, je napisal s prstom na takšno kolonijo živalic svoje ime in čez nekaj sekund so zažarele črke kakor svetlobna reklama. Večkrat se zgodi, da zavozila ladja v takšno kolonijo in tedaj se začne valovi svetlikati.

Se lepše so prozorne morske meduze, pristo po morju plavajoče morske živali s telesom, podobnim dežniku, od katerega se širijo dolge lovkice ali pipalke. Pri nekaterih vrstah zažari površina klobuka, če žival dražimo, pri drugih pa zažari notranjost ali konci lovk. Pri meduzah, ki imajo na strani migetalko, da se lahko v vodi premikajo, se svetlikajo migetalko in v temi je videti

Za zboljšanje Salkovega cepiva

Ameriška vlada bo začela v kratkem uresničevati nov obsežen program raziskav za zboljšanje Salkovega cepiva proti otroški paralizni in metod njegovega pridobivanja. Zvezni urad za zdravstvo pa je dodelil vsem šestim tverdkam, ki izdelujejo Salkovo cepivo, po enega znanstvenega sodelavca za zvezo. Hkrati je ameriška vlada sprostila kakih 500.000 ampul tega cepiva, ki so jih morali pred sedmimi tedni po novih predpisih preizkusiti. Od 6. junija cepiva v ZDA sploh niso več dajali ljudem.

Najdaljši aluminijasti hangar na svetu. Zgradili so ga v Hatfieldu v Angliji v komaj trinaestih tednih. Uporabljali ga bodo za letala tipa »Comet«.

Četvorčke je rodila

Farmerjeva žena Anes Lucke iz Bundaberga v Queenslandu v Avstraliji je rodila četvorčke, dva dečka in dve deklici. Dečka sta tehtala ob porodu, ki je trajal skupaj tri ure, po dva in pol kilograma, deklici pa po dva in četrt. Mati in otroci so zdravi.

Po nevihti v Cincinnatiju, Ohio (ZDA) je reka Downs zalila prostor za parkiranje. Tako so se številni avtomobili neprostovaljno okopali.

Novi elektronski aparati

Razkazoval jih je predsednik ameriške radijske družbe

V New Yorku je predsednik Radio Corporation of America David Sarnov razkazal celo vrsto novih elektronskih aparatov. Nekatere izmed njih bodo v Ameriki kmalu na široko uporabljali. Eden med njimi je aparat za magnetno snemanje na tekoči trak. Z njim lahko posnamejo televizijske prizore v barvah ali samo v črno-beli barvi. Te posnetke lahko pozneje poljudno reproducirajo. Ta aparat že montirajo v

vrste, marveč proizvajajo tudi krasne nove tone, kakršnih človek še nikoli ni slišal, in jih povezuje v svojevrstno doslej neznano harmonijo. Ze zdaj snemanje s tega aparata glasbo za gramofonske plošče. Z njimi lahko natanko rekonstruirajo tudi glasove slavnih umetnikov minulosti po starih, večinoma zelo pomankljivih posnetkih, ali pa lahko na njem igrajo stare, dobro znane skladbe z novimi harmonijami.

benki v centrali človek, ki hoče telefonirati, spet pove telefonsko številko, le da je treba izgovarjati posamezne številke zapored in kar najbolj razločno. S »spominom« opremljeni elektronski aparat kontrolira zvočne valove in jih spreminja v enake impulze toka, kakršni nastajajo sicer v avtomatičnih telefonskih centralah.

Pri tretjem elektronskem aparatu gre za električni hladilni sistem za hladilnike. Od dosedanjih se razlikuje po tem, da ne potrebuje za zelo nizke temperature nobenih mehaničnih pripomočkov, kakor so električni motorji in kompresorji. Aparat je izdelan na podlagi že zdavnaj znanega fizikalnega pojava, da povzroča električni tok, ki gre skozi stikalnišče dveh različnih kovin, hlad ali toploto, kakor je pač njegova smer. Ameriški strokovnjaki so uporabili to načelo in nove še neznanne litine in izdelali majhen hladilnik, ki spreminja vodo v led in v katerem je stalna temperatura -4,4° C. Ker ni v njem nobenih gibljivih delov, deluje povsem neslišno. Zato je zelo verjetno, da bo postal bistven sestavni del ne le hladilnikov, marveč tudi naprav za regulacijo toplote v stanovanjih.

»Tale slika se mi zdi kar dobra, le da bi imel rajši naslikano čredo krav.«

»Kar poskusi ti stati ves dan na železni palici!«

Film

JUNAKI SO UTRUJENI

V ateljejih v Joinvilleu je prvi Babilon. Yves Ciampi je namreč zbral v svojem filmu »Junaki so utrujeni« (Les heros sont fatigues) igralce in ostale sodelavce iz vseh strani sveta. V filmu, ki pripoveduje o čudnem, namišljenem mestu Freetownu v izmišljeni državi nekje v Afriki, nastopajo znana filmska imena: Yves Montand, Maria Felix, Jean Servais, Gordon Heath, Curt Jurgens, Elisabeth Manet in drugi. Med francoskimi, nemškimi, avstrijskimi in mehškimi imeni najdemo tudi brazilska, argentinska, španska itd. Vsi igralci bodo govorili svoj rodni jezik, tako da bo tudi v filmu — ne samo v ateljeju, pravi Babilon.

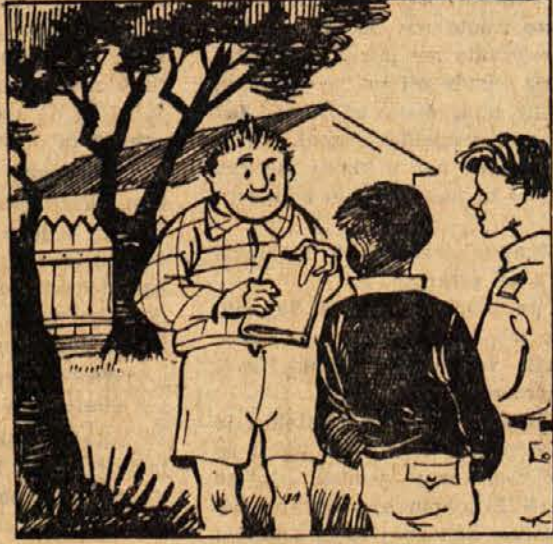
Mehiška filmska igralka Maria Felix, ki že dalj časa z uspehom nastopa v francoskih filmih, med njimi tudi v filmu Jeana Renoira »French Cancan«, igra eno glavnih vlog v filmu »Junaki so utrujeni«.

RAZPELI SO PERUTI

PISE IN RISE: MILAN MAVER

57. Tudi Marko je lepo izvedel svoj polminutni polet. V zraku sicer ni ostal tako dolgo kakor Peter, pa to je razumljivo. Marko je vendar dvo leti mlajši. Tudi njegov »A« izpit so pozdravili učenci z glasnim »aaa«. Prvi, ki mu je primazal brco, je bil seveda Peter! Kar se je poslej dogajalo na letališču, Peter in Marko skoraj nista vedela. Komaj sta dočkala, da so bili izpiti opravljeni. Hitro so spravili Vrabcu v lopo, nato sta jo kar preko njiv ubrala domov.

58. Nista strpela, morala sta mimo Janeza. Nalila sta ga na vrto, kjer je napeto študiral Karla Maya. »Poglej!« je vzkliknil Marko in se napihnil, da bi se mnil, beli galeb na njegovih praih skoraj razpočil. Janez je malomarno zamahnil: »Prava reč! Fant, pogledj rajši tole!« Pomilil mu je pod nos knjigo. »Z enim strelom jih je podrl šest in še konja povrhul!« Marko je razočarano strmel vanj. Potem se je obrnil k Petru in pomislil, potrkal s prstom po čelu. Njihova pota so se ločila.

59. Sedaj, ko so učenci že znali leteti naravnost in lepo pristati, so se pričeli pripravljati za »B« izpit. Učitelj je zadovoljno opazoval svoje mlado sokole v zraku, kako so spretno zavijali na levo in desno. Kmalu se je galebu na modrem polju pridružil še eden, dva bela galeba, dva letalska izpita! Nekega dne je učitelj sklenil: »Odslej boste leteli na prehodnem letalu Čavki«. Petru, ki je prvi sedel v kabino, se je zdelo, da lepšega letala sploh ne more biti na svetu.

60. »Glej, da nam napraviš lep polkrožen zavoj!« mu je zabčlival učitelj pred startom. Peter se je zadovoljno zleknil v kabini. »Tukaj se sodi vse drugače, kakor na onem kolovratu. Čarkajte, naredim vam cel krog, ne samo polovico.« je navdušeno sklenil, ko so ga potegnili visoko v zrak. Strmo je nagnil letalo v levo in pritisnil z nogo smerno krmilo. Letalo je zdrselo v eleganten zavoj. Peter se je zadovoljno smehljaj. Toda v naslednjem trenutku je njegov obraz mrtvaško prebledel.